

Att se till att rättvisa skipas för offer för hatbrott: yrkesverksammas perspektiv

Sammanfattning

I artikel 1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna värnas människans rätt till värdighet. Genom artikel 10 skyddas var och ens rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet, och i artikel 21 fastslås rätten till icke-diskriminering. Dessutom fastställs det i artikel 47 att var och en har rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol.

Hatbrott är det grövsta uttrycket för diskriminering och innebär en väsentlig kränkning av de grundläggande rättigheterna. Europeiska unionen (EU) har visat att den är fast besluten att motverka hatbrott genom lagstiftning, exempelvis rambeslutet från 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen. Merparten av de hatbrott som begås i EU anmäls dock inte och förblir därmed osynliga, vilket gör att brottsoffren inte får någon upprättelse.

Det är av yttersta vikt att förebygga sådana brott, men det är lika viktigt att se till att brottsoffren får tillgång till rättslig prövning. Det innebär att brottsoffer ges möjlighet att anmäla vad de upplevt till behöriga institutioner, och att de sedan får det stöd de behöver. Samtidigt måste hatbrott snabbt och effektivt utredas och förövarna straffas.

”Vad kommer först – siffrorna eller förtroendet? Om det inte finns förtroende nog att göra en anmälan kommer siffrorna aldrig att bli högre, och om inte siffrorna blir högre kommer vi aldrig att avsätta resurserna eller pengarna. Vi går bara runt, runt i cirklar.” (Polistjänstemän, Storbritannien)

I denna sammanfattning presenteras de viktigaste resultaten från rapporten från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* (Att se till att rättvisa skipas för

offer för hatbrott: yrkesverksammas perspektiv). I rapporten beskrivs de viktigaste lärdomarna från ett antal olika experter, bland annat företrädare för brottmålsdomstolar, allmänna åklagarmyndigheter, polisen och frivilligorganisationer som arbetar med att stödja offer för hatbrott. Rapporten belyser dels vilka svårigheter som brottsoffer möter när de vill anmäla brott, dels vilka organisatoriska och förfarandemässiga faktorer som hindrar deras tillgång till rättslig prövning och en korrekt registrering av och åtal för hatbrott.

”Det här budskapet måste nå ut till den stora massan. Det är helt enkelt inte tillåtet att slå någon på grund av den personens hudfärg, sexuella läggning eller funktionsnedsättning. Det är förbjudet att förolämpa någon på grund av att den personens religion är en annan.” (Stödverksamhet för brottsoffer, Polen)

Metod

Resultaten i rapporten baseras på skrivbordsundersökningar och intervjuer med yrkesverksamma i alla EU:s 28 medlemsstater. FRA samlade in data genom sitt tvärvetenskapliga forskningsnätverk Franet. I skrivbordsundersökningarna granskades medlemsstaternas rättsliga och organisatoriska ramar för att motverka hatbrott. Bland annat granskades såväl befintlig lagstiftning och befintliga förfaranden för att ta itu med hatbrott och förbättra brottsoffrens tillgång till rättslig prövning som relevant rättspraxis och information om tillgängliga stödverksamheter för brottsoffer. Information om lovande metoder och initiativ för stöd till hatbrottsoffer samlades också in.

Fältstudierna genomfördes mellan augusti 2013 och februari 2014. Den omfattade 263 semistrukturerade intervjuer med experter i alla EU:s 28 medlemsstater. Dessa var indelade i följande tre kategorier: polistjänstemän, allmänna åklagare och domare vid brottmålsdomstolar samt experter som arbetar för stödverksamheter för brottsoffer eller aktörer i det civila samhället med inriktning på mänskliga rättigheter. Intervjuerna genomfördes personligen eller (i några få fall) på telefon, och utgick ifrån en uppsättning detaljerade – slutna eller öppna – frågor som FRA tagit fram.

Resultat och evidensbaserade råd

Avgörande faktorer som hindrar brottsoffrens tillgång till rättslig prövning och åtgärder för att förbättra denna tillgång

De yrkesverksamma som intervjuades fick frågor om vilka faktorer som hindrar brottsoffer från att anmäla och vilka åtgärder, enligt dem, som har potential att väsentligen förbättra brottsoffrens tillgång till rättslig prövning.

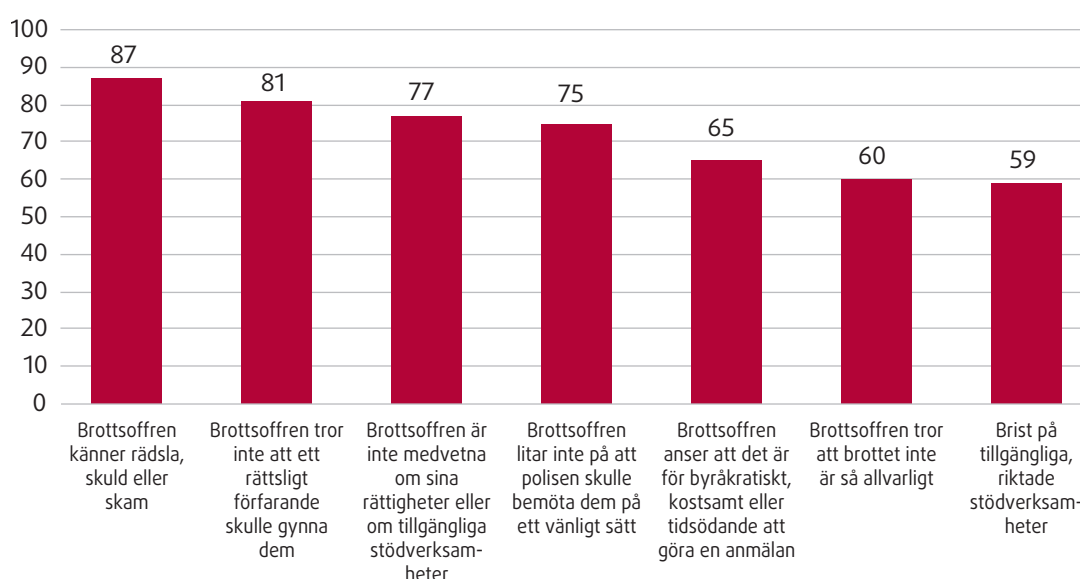
Faktorerna som de uppgav omfattade följande fyra huvudsakliga teman:

- **Medvetenhet om rättigheter och om tillgängliga stödverksamheter:** Nästan nio av tio intervjuade yrkesverksamma anser att det krävs åtgärder för att öka medvetenheten hos offer för hatbrott om vilka rättigheter de har och om tillgängliga stödverksamheter. Dessutom anser sex av tio att bristen på stödverksamheter hindrar brottsoffrens tillgång till rättslig prövning. Den ofullständiga och fragmenterade tillgången

till stödverksamheter framträder alltså som en faktor som väsentligen hindrar brottsoffrens tillgång till rättslig prövning (se figur 1).

- **Att nå ut till brottsoffer och öka deras förtroende för myndigheter:** Tre av fyra intervjuade anser att brottsoffren avstår från att anmäla eftersom de inte tror att polisen skulle bemöta dem på ett vänligt och icke-diskriminerande sätt (figur 1). Likaså tror fyra av fem intervjuade att det är nödvändigt att öka brottsoffrens förtroende för polisen, och tre av fyra intervjuade anser att det måste vidtas åtgärder för att motverka diskriminerande attityder inom polisen (figur 2).
- **Praktiska åtgärder för att uppmuntra till anmälan av hatbrott:** De yrkesverksamma kunde identifiera flera lovande praktiska åtgärder för att underlätta anmälan, bland annat inrättandet av specialiserade polisenheter eller sambandsmän inom polisen och möjligheten att anmäla på internet (figur 2).
- **Öka medvetenheten och kunskapen om hatbrott bland yrkesverksamma:** Runt två tredjedelar av alla intervjuade anser att polisen och rättsväsendet måste ta hatbrott på större allvar

Figur 1: Alla intervjuade experters åsikter om vilka faktorer som ligger bakom mörkertalet för hatbrott (n = 263, % av alla svar)

Fråga: Är följande faktorer orsaker till att brottsoffren inte polisanmäler: (faktorerna anges i figuren)? Flera svar är möjliga.

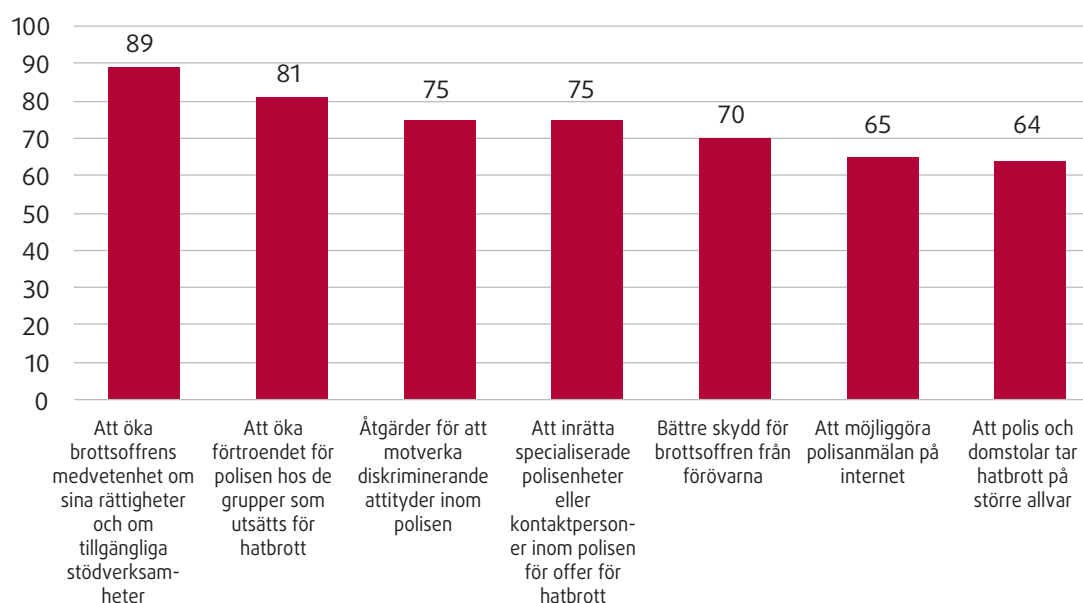
Källa: FRA, 2016

(figur 2). De intervjuade uppgav att två faktorer ligger bakom denna bedömning, nämligen

- en brist på en djupare förståelse av de rättsliga koncept och kategorier som definierar vad som är ett hatbrott, och

- en bristande vilja att fastställa, åtala för och utdöma straff för hatbrott.

Figur 2: De intervjuade experternas (alla yrkeskategorier) åsikter om vilka faktorer som troligen skulle medföra att fler brottsoffer gör en polisanmälan (n = 263, % av alla svar)

Fråga: Ange vilka av följande åtgärder som skulle göra det lättare för offer för brott som begåtts med diskriminerande motiv att göra en polisanmälan och som därmed skulle leda till att fler offer för dessa brott polisanmäler. Flera svar är möjliga.

Källa: FRA, 2016.

FRA:s yttranden

Följande yttranden från FRA baseras på tidigare yttranden som byrå har utfärdat. En del av de tidigare yttrandena upprepas inte här men citeras däremot i huvudrapporten *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* (Att se till att rättvisa skipas för offer för hatbrott: yrkesverksammas perspektiv).

Att säkerställa en mer omfattande och samordnad strategi för att inrätta stödverksamheter för offer för hatbrott

Många verksamheter som erbjuder stöd till offer för hatbrott är mycket specialiserade, vilket gör att tillhandahållandet av stöd är komplext, ofullständigt, fragmenterat och splittrat i många av EU:s medlemsstater. Det kan finnas ändamålsenligt stöd för vissa brottsoffer i en särskild region, men

inte för offer för andra former av hatbrott och i andra regioner. Genom brottsofferdirektivet (2012/29/EU) är EU:s medlemsstater skyldiga att se till att lämpliga stödverksamheter finns tillgängliga för alla offer för hatbrott. Myndigheterna åläggs att inrätta en mekanism för att samordna, uppmuntra och ekonomiskt stödja initiativ som syftar till att erbjuda stödverksamheter till brottsoffer som ännu inte har tillgång till sådana verksamheter.

"I Litauen fokuseras det i huvudsak på den anklagades rättigheter. Inget fokus läggs på brottsoffrens rättigheter (...) vi borde uppmärksamma brottsoffren mer (...) jag tycker att advokater, hela den sidan, polisen ger för lite information (...) för lite information till offren. Ibland kommer de utan att veta något om vad de ska göra, när, vad som gäller, själva processen. När civilrättsliga anspråk kan göras. Om de behöver en advokat eller inte, och var de i så fall skulle kunna få tag på en sådan. Offer för våldsbrott, känner de till att de kan få ersättning från staten? Väldigt sällan... Att informera om allt detta borde vara en av de viktigaste uppgifterna." (Domare, Litauen)

Frivillig- eller icke-statliga organisationer som arbetar med antidiskrimineringsfrågor är inte alltid helt medvetna om hur komplicerad situationen är för brottsoffer i straffrättsliga förfaranden. Det är viktigt för brottsoffer att få stöd från icke-statliga organisationer som kan informera dem om deras potentiella roll i att inleda och delta i straffrättsliga förfaranden.

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör sträva efter att råda bot på, där så är fallet, fragmenteringen av stödverksamheter för brottsoffer och se till att lämpliga stödverksamheter finns tillgängliga för alla offer för hatbrott. Vid sådana stödverksamheter bör det finnas såväl kunskap om diskriminering och antidiskrimineringsstrategier som expertis inom straffrättsliga frågor och brottsoffrens situation och rättigheter i straffrättsliga förfaranden.

Att nå ut till brottsoffer och uppmuntra dem att anmäla

De intervjuade yrkesverksamma är ense om att det finns ett mörkertal för hatbrott och även om varför offer för hatbrott tvekar att polisanmäla eller inte polisanmäler överhuvudtaget. De yrkesverksamma anser att detta är särskilt svårt för offer för hatbrott – dels på grund av rädsla, skuld och skam, dels för att de inte känner till sina rättigheter och tillgängliga stödverksamheter.

“Om vi inte får veta något om det är det svårt att göra något åt det. Vi arbetar mycket med alla straffrättsliga partner för att uppmuntra anmälningar. Det kan handla om anmälan från tredje part, på internet, genom våra kopplingar till jämställdhetsgrupper, genom att förklara vad ett hatbrott är och hur du går till väga för att anmäla det, och att försöka skapa tillit till och förtroende för att det här är sådana saker vi kan göra om det anmäls.”
(Polistjänsteman, Storbritannien)

Med tanke på att brottsoffer är mycket tveksamma till att anmäla att de har blivit utsatta för brott är det oerhört viktigt att polismyndigheter agerar för att göra det lättare att anmäla. Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder på detta område. Detta innebär till exempel it-tillämpningar som gör det möjligt för brottsoffer att polisanmäla på internet att de har blivit utsatta för brott och inrättandet av specialiserade polisenheter som arbetar proaktivt för att nå ut till brottsoffer och säkerställer att de som anmäler bemöts på ett vänligt och icke-diskriminerande sätt. Även om det finns få tillförlitliga utvärderingar av sådana åtgärder bör medlemsstaterna uppmuntras att införa de mekanismer som de anser vara mest

lovande, och försäkra sig om att dessa mekanismers påverkan på anmälningstalen utvärderas på ett tillförlitligt sätt.

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör överväga att öka sina ansträngningar för att nå ut proaktivt till offer för hatbrott och uppmuntra dem att anmäla, bland annat genom att införa verktyg för anmälan på internet och inrätta specialiserade polisenheter.

Införa särskilda hatbrottskategorier i straffrätten

Många av de intervjuade yrkesverksamma anser att underlåtenhet att uttryckligen definiera hatbrott ökar risken för att polistjänstemän bortser från diskriminerande motiv. Straffrättsliga bestämmelser bör återspegla den grundläggande skillnaden mellan ett brott som utöver att kränka offrets övriga rättigheter också bryter mot individens rätt att inte bli diskriminerad och ett brott som inte har något diskriminerande motiv. En sådan åtskillnad gör att skilda brott behandlas, på lagstiftningsnivå, som just skilda brott och påverkar brottsoffrens faktiska chanser att få erkännande och tillgång till rättslig prövning.

“[Det diskriminerande motivet] ses som mindre viktigt. När någon blir misshandlad är det ett våldsbrott och det är där som fokus ligger, och inte på vad som föranledde överfallet.” (Stödverksamhet för brottsoffer, Nederländerna)

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör bedöma i vilken utsträckning särskilda straffrättsliga definitioner av de vanligast förekommande formerna av hatbrott, däribland överfall, vandalism och förolämpningar, kan tillämpas för att säkerställa att förövarnas diskriminerande motiv inte bortses från. De bör ytterligare öka medvetenheten hos yrkesverksamma om behovet av att erkänna att offer för hatbrott är offer för allvarlig diskriminering.

Att införa anmälan från tredje part som ett sätt att komma till rätta med mörkertalet

I tidigare publikationer har FRA lagt fram flera rekommendationer för att stödja medlemsstaterna i deras arbete med att komma till rätta med mörkertalet. Det handlar bland annat om att nå ut till personer som riskerar att utsättas för brott, göra

det lättare att anmäla genom att skapa kanaler med lägre trösklar och inrätta specialiserade polisenheter som ska kommunicera med lokalsamhällena.

En aspekt som hittills inte har varit särskilt framträdande i diskussionen om hatbrott är möjligheten att lätta på offrens börda att anmäla genom att ge tredje parter – såsom icke-statliga organisationer som agerar på diskrimineringsoffrens vägnar – ställning i rättsliga förfaranden som rör hatbrott. Detta skulle också kunna vara lämpligt i fall där hatpropaganda inte riktar sig direkt mot enskilda personer utan mot kategorier av personer eller stora befolkningsgrupper.

FRA:s yttrande

För att lätta på brottsoffrens börda att anmäla och för att göra det möjligt för sammanslutningar i det civila samhället att väcka talan vid en rättslig instans när inget enskilt brottsoffer går att identifiera, uppmanas EU:s medlemsstater å det starkaste att överväga att tillåta möjligheten att väcka talan i allmänhetens intresse (allmän talerätt) för att tredje parter ska kunna inleda rättsliga förfaranden, på brottsoffrens vägnar eller till stöd för dem, mot personer som begått ett hatbrott.

Då det rör sig om hatpropaganda eller historieförnekelse eller när diskrimineringen riktas mot en grupp eller en abstrakt kategori, och således inte nödvändigtvis mot en enskild person, bör medlemsstaterna tillåta att icke-statliga organisationer företräder offer för hatbrott vid straffrättsliga förfaranden – när en icke-statlig organisation kan lägga fram bevis till förmån för en grupp eller kategori av personer som har blivit diskriminerade.

Att utvärdera alla åtgärder som syftar till att öka antalet anmälningar och registreringar av hatbrott

Forskningen visar att det saknas välgrundade utvärderingar av befintliga åtgärder för att öka anmälan och registrering av hatbrott. Även om de flesta medlemsstater i EU har vidtagit någon form av åtgärder – sjuväg informationkampanjer, inrättat specialiserade enheter eller anmälningskanaler, utarbetat verktyg för anmälan på internet – är dessa åtgärders genomslagskraft inte sällan okänd på grund av att det saknas tillförlitliga och metodologiskt sunda utvärderingar. Dessa åtgärder till trots tror experter fortfarande att mörkertalet troligen undergräver straffrättsystemets effektivitet. Det är inte säkert huruvida detta återspeglar en

ineffektivitet hos de antagna åtgärderna eller en avsaknad av specifika åtgärder som syftar till att uppmuntra till anmälan.

FRA:s yttrande

När åtgärder antas i syfte att göra det möjligt för, eller uppmuntra, brottsoffer att polisanmäla hatbrott bör EU:s medlemsstater försäkra sig om att åtgärdernas effekter sett till antalet brottsoffer som polisanmäler utvärderas på ett välgrundat och metodologiskt sunt sätt.

Att säkerställa att diskriminerande motiv inte bortses från när brottsoffers skyddsbehov ska bedömas i enlighet med artikel 22 i brottsofferdirektivet

EU:s medlemsstater är skyldiga att säkerställa att förövarnas diskriminerande motiv registreras och tas på allvar under hela det rättsliga förfarandet. I dagsläget saknas det stränga och bindande regler och protokoll som ålägger polistjänstemän att systematiskt registrera alla tecken på diskriminerande motiv. Detta bör ses mot bakgrund av medlemsstaternas skyldighet att, vid genomförandet av brottsofferdirektivet, fastställa förfaranden och protokoll för att säkerställa att brottsoffrens skyddsbehov bedöms individuellt i enlighet med artikel 22 i direktivet. Vid denna bedömning tas brottets art och omständigheterna kring brottet i beaktande. I enlighet med artikel 22.3 ska särskild uppmärksamhet ägnas åt brottsoffer som har "utsatts för ett brott som begåtts med diskriminerande motiv". Det är därför mycket viktigt att medlemsstaterna, vid inrättandet av förfaranden för genomförandet av artikel 22, ägnar uppmärksamhet åt huruvida det fanns några tecken på att förövarna drevs av diskriminerande motiv.

FRA:s yttrande

Vid genomförandet av artikel 22 i brottsofferdirektivet om den individuella bedömningen av brottsoffrens skyddsbehov är det mycket viktigt att EU:s medlemsstater ägnar uppmärksamhet åt frågan om huruvida det fanns några tecken på att brottet begicks med diskriminerande motiv.

Att öka medvetenheten hos yrkesverksamma – polistjänstemän, åklagare och domare – genom omfattande utbildning i hatbrott

En av de huvudsakliga slutsatserna är att yrkesverksamma inte har tillräcklig utbildning i det straffrättsliga systemet. Såväl poliser som enskilda domare och åklagare saknar en djupare förståelse av de relevanta koncepten, såsom hatbrott, hatpropaganda och historieförnekelse. Det är fullständigt nödvändigt att hela det straffrättsliga systemet begagnar sig av ett gemensamt språkbruk som gör det möjligt att identifiera hatbrott och synliggöra dem under hela det straffrättsliga förfarandet.

“Det är inte särskilt många fall som går till åtal för diskriminering eftersom många fall liksom försvinner i den stora högen av överfall, och det är inte alltid tydligt att det fanns ett diskriminerande motiv. Vi försöker, men det missas definitivt ibland, det måste jag medge.”
(Polistjänsteman, Nederländerna)

Ett annat viktigt resultat är att polistjänstemäns bristande förståelse av de grundläggande begrepp, koncept och kategorier som används för att analysera hatbrott ofta hindrar genomförandet av åtgärder mot hatbrott. Så länge som polismyndigheterna inte använder ett språkbruk som tydligt omfattar hatbrott och som alla medlemmar i kåren kan förstå, kommer det att vara svårt att få till effektiva strategier. Att föra in och i organisationen stadigt förankra de grundläggande hatbrottskoncepten och -kategorierna – med ett människorättsperspektiv och med beaktande av Europadomstolens rättspraxis och relevant EU-lagstiftning – är ett nödvändigt första steg.

FRA:s yttrande

I enlighet med artikel 25 i brottsofferdirektivet, som ålägger medlemsstaterna att utbilda yrkesverksamma, måste EU:s medlemsstater säkerställa att alla polistjänstemän, allmänna åklagare och domare i brottmål till fullo förstår de grundläggande koncepten hatbrott, uppmaning till hat och historieförnekelse – såsom de tillämpas inom ramen för nationell lagstiftning – och är utbildade i hur de ska hantera hatbrott och behandla offer för dessa på ett professionellt sätt. För att uppnå detta måste utbildningen främja medvetenhet och sensibilisering kring fenomenet hatbrott och dess konsekvenser för brottsoffret men även de kunskaper som krävs för att känna igen, registrera och utreda sådana händelser.

Att erkänna de institutionella aspekterna av diskriminering

Vid planeringen och utvärderingen av åtgärder mot hatbrott är det mycket viktigt att beakta de institutionella aspekterna av diskriminering. Fler än två av fem intervjuade yrkesverksamma bedömde att det fanns en väldigt eller ganska stor risk att de polistjänstemän som tar emot brottsoffrets anmälan om hatbrott delar förövarnas diskriminerande attityd. Tre av fyra av alla intervjuade anser att man måste motverka diskriminerande attityder inom polisväsendet för att fler ska anmäla. Med tanke på detta låga förtroende för polisens förmåga och beredvillighet att motverka diskriminering är det föga förvånande att offer för hatbrott är tveksamma till att göra en polisanmälan. Det bör dock noteras att de uppgifter som presenteras här endast utgör de intervjuades åsikter, och inte nödvändigtvis är representativa för alla aktörer inom polisväsendet och straffrättsliga myndigheter i alla medlemsstaterna.

“En stor andel av fallen anmäls inte till polisen på grund av en rädsla för fördomar hos polisen. I små städer känner folk polismännen och vet hur de har hanterat situationen förr. Utifrån detta kan de hysa en mer eller mindre berättigad rädsla för att deras anmälan inte skulle tas på allvar.”
(Stödverksamhet för brottsoffer, Slovakien)

Diskriminerande attityder inom polisen kan inte ses som ett isolerat fenomen och alla ansträngningar för att uppmuntra brottsoffer att anmäla måste ta hänsyn till detta. Att motarbeta sådana attityder bör utgöra en integrerad del av en omfattande polisstrategi som baseras på mänskliga rättigheter. Detta går inte att uppnå med enbart utbildning. En polismyndighets inställning till hatbrott och diskriminering är nära förknippat med dess uppdrag och identitet, och det är därför en fråga om organisatorisk utveckling som först och främst rör ledarskapet inom polisväsendet.

“Ingen befinns någonsin vara skyldig, och vi har exempel – fallet där en ung person angreps på ett tunnelbanetåg; det [sätt som de brottsutredande myndigheterna hanterade fallet på] sände ett väldigt avskräckande budskap till alla hbt-personer. [...] Jag tror att om bara några få personer som gör en polisanmälan bemöts positivt, på ett respektfullt sätt och deras klagomål utreds ordentligt skulle detta betyda väldigt mycket...” (Stödverksamhet för brottsoffer, Rumänien)

Om inte polisen aktivt visar sin vilja att säkerställa alla människors mänskliga rättigheter kommer offer för hatbrott inte att få något förtroende för attityderna hos polistjänstemännen. Så länge som brottsoffren inte litar på att polisen klart och otvetydigt kommer att respektera deras värdighet kan vi inte förvänta oss någon större ökning av antalet anmälningar. En polisstrategi som grundar sig på en stark kultur i fråga om mänskliga rättigheter och på samarbete, öppenhet och ansvarighet gentemot lokalsamhällen och offer för

hatbrott skulle kunna främja allmänhetens förtroende för polisen och uppmuntra brottsoffer att anmäla brott.

FRA:s yttrande

I linje med sina skyldigheter – i enlighet med artikel 1 i brottsofferdirektivet – att säkerställa att brottsoffer erkänns och behandlas på ett respektfullt, hänsynsfullt, individuellt, professionellt och icke-diskriminerande sätt måste EU:s medlemsstater se till att offer för hatbrott kan polisanmäla utan rädsla för att polistjänstemän delar förövarnas diskriminerande attityder. De måste anta alla åtgärder som krävs för att förebygga och avskaffa sådana attityder bland polistjänstemän, bland annat genom att förändra den rådande kulturen inom polisen.

Att ta hatpropaganda på allvar

De intervjuade underströk vilka negativa konsekvenser diskriminerande propaganda har för samhällsklimatet och framhöll politikernas språkbruk under valkampanjer. Politiska partier bör säkerställa att hatisk propaganda riktad mot grupper av personer inte accepteras.

”Det är mer problematiskt om en politiker gör ett diskriminerande uttalande än om en idiot säger samma sak i en pub.” (Polistjänsteman, Italien)

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör stärka samförståndet bland politiska aktörer kring att diskriminering inte är en acceptabel form av politiska tvister och politisk konkurrens. De bör också garantera tillgång till domstolar inom alla relevanta rättsområden.

I 12 av EU:s medlemsstater ansåg minst 40 procent av de intervjuade att förnekelsen av Förintelsen är ett ganska eller mycket allvarligt problem. Detta understryker vikten av att medlemsstaterna fullt ut genomför de relevanta bestämmelserna i rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet.

FRA:s yttrande

Att offentligt urskulda, förneka eller allvarligt förringa folk mord – däribland Förintelsen, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser – är en förölmning mot offren och deras hägkomst och förstärker diskrimineringen mot dem. EU:s medlemsstater bör fullt ut genomföra artikel 1 i rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet och överväga att förstärka relaterade metoder i linje med internationell människorättslagstiftning.

Slutsatser

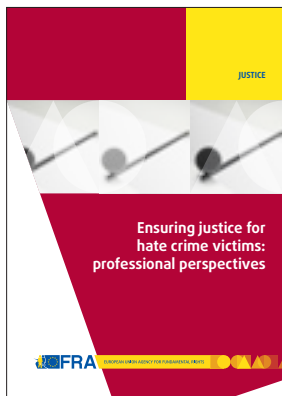
Arbetet med att motverka hatbrott kommer bara att vara framgångsrikt om brottsoffren anmäler de orätter som de utsätts för, och om alla de olika ansvariga aktörerna drar sitt strå till stacken för att säkerställa att förövarna ställs inför rätta. Som vi kan se i rapporten är det många olika faktorer som hindrar detta från att ske.

Det handlar bland annat om svagheter i tillämpliga regelverk, svårigheter att greppa och arbeta med konceptet hatbrott, osäkerheter i fråga om konceptets betydelse och innebörd för den organisation där den yrkesverksamma personen arbetar samt risker för institutionell diskriminering, vilka kan ha förödande konsekvenser för brottsoffrens förtroende och deras benägenhet att anmäla de brott som de utsatts för.

I synnerhet framkommer det i intervjuerna med de yrkesverksamma att följande krävs:

- Lagstiftning som omfattar och jämställer alla typer av diskriminering i linje med artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, fullt ut införlivar artikel 1 i rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet samt tillhandahåller särskilda straffrättsliga definitioner som omfattar de vanligast förekommande formerna av hatbrott.
- Utarbetande av ett tillförlitligt nätverk av stödverksamheter.
- Riktad utbildning för yrkesverksamma inom polisen och straffrättssystemet.
- Organisatoriska åtgärder för att underlätta för brottsoffer att anmäla och för att säkerställa att polistjänstemän känner igen och erkänner diskriminerande motiv.
- Förstärkning av institutionella garantier inom polismyndigheter för att säkerställa att offer för hatbrott kan anmäla brott utan att riskera upprepad viktimisering.

Rapporten visar att det är mycket kvar att göra, men utmaningarna måste övervinnas eftersom det är det enda sättet att göra verklighet av brottsoffrens rätt till tillgång till rättslig prövning.

Dagens samhällsklimat i EU gör att det är ännu mer brådskande att motverka det ihärdiga fenomenet hatbrott. Även om flera initiativ riktar sig mot hatbrott förblir merparten av sådana brott inom EU fortfarande oanmälda och ostraffade, vilket gör att brottsoffren inte får någon upprättelse. För att bryta denna trend är det av avgörande betydelse att medlemsstaterna förbättrar brottsoffrens tillgång till rättslig prövning.

I denna rapport belyses de olika hinder som försvårar brottsoffrens tillgång till rättslig prövning och en korrekt registrering av hatbrott. Det görs utifrån intervjuer med företrädare för brottmålsdomstolar, allmänna åklagarmyndigheter, polisen samt icke-statliga organisationer som arbetar med att stödja offer för hatbrott. I rapporten lyfts även lovande utvecklingar runtom i EU fram liksom de institutionella förutsättningar som krävs för att utarbeta effektiva strategier mot hatbrott. Genom att fokusera på de yrkesverksammans perspektiv ger rapporten viktiga kunskaper från fältet som kan vara till hjälp i arbetet med att stärka brottsoffer.

Mer information:

Den fullständiga FRA-rapporten, *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* (Att se till att rättvisa skipas för offer för hatbrott: yrkesverksammans perspektiv), finns här: <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/ensuring-justice-hate-crime-victims-professional-perspectives>

Andra relevanta publikationer är bland andra följande:

- FRA (december 2016), *Antisemitism – Overview of data available in the European Union 2005–2015*, Wien, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/antisemitism-overview-data-available-european-union-2005-2015>
- FRA (november 2016), *Current migration situation in the EU: hate crime*, Wien, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/current-migration-situation-eu-hate-crime-november-2016>
- FRA (november 2016), *Incitement in media content and political discourse in Member States of the European Union*, Luxemburg, Publikationsbyrån, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/incitement-media-content-and-political-discourse-member-states-european-union>
- FRA (november 2016), *Violence, threats and pressures against journalists and other media actors in the European Union*, Luxemburg, Publikationsbyrån, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/violence-threats-and-pressures-against-journalists-and-other-media-actors-european>
- FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Luxemburg, Publikationsbyrån, <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu-member-states-experiences-and>
- Arbetsgruppen för förbättrad rapportering och registrering av hatbrott i EU, *Compendium of practices for combating hate crime*, <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime/compendium-practices>

Mer information om FRA:s arbete inom hatbrott finns på byråns webbplats: <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime>

Publikationsbyrån

© Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2016
Foto (omslag): © Shutterstock

FRA – EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Österrike
Tfn +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print: ISBN 978-92-9491-540-5, doi:10.2811/468755
PDF: ISBN 978-92-9491-512-2, doi:10.2811/82534